

her. At koma úr móður lívi er ein hvökkur; men barndómurinn er oft stuttligur. Tú fert at granska deyðans læru, ílatinn eitt frískt, líðiligt líkam, og skjótt fert tú at óttast endan á tinni utlegd.

Jechidah steðgaði honum. — Drep meg, um tú noyðist, Dumah, men slepp mér undan tímum lygnum.

— Eg sigi tær sannleikan, Jechidah. Tú verður ekki burtur í meira enn hundrað ár, tí sjálfvíg tey óndastu líða ekki longur enn það. Deyðin er bara ein fyrirleikan til eina nýggja tilveru.

— Dumah, vælsignaður, eg tími ekki at lurta eftir tær.

— Men það er umráðandi hjá tær at vita, at gott og ilt eru tí eisini har, og at viljin verður verandi friur.

— Hver vilji? Hvi sigur tú sovordíð tvælt?

— Jechidah, lurta væl eftir. Sjálfvíg hjá teimum deyðu eru lógir og reglur. Tin atburður, tá ið tú ert deyð, avger, hvat hendir teg aftaná. Deyðin er ein royndarstova til salánná bót.

— Bein fyrir mær, eg búi teg.

— Gev tol, tú hefur enn nakrar fáar minuttir at liva í og mást taka við tímum leiðbeiningum. Tú skalt vita, at ein kann gera væl ella illa á Jörðinni, og at tann meinasta syndin av öllum er at veita eina sál lívið aftur.

Henda hugsan var so láturlig, at Jechidah læði hóast sína kvæl.

— Hvussu kann eitt lík geva einum öðrum líki lív?

— Tað er ekki so torført, sum tú heldur. Líkamið er gjørt úr so veikum tilfari, at bara eitt slag kann gera, at tað forferst. Deyðin er ekki sterkari enn eiturfón; ein vindur blæsuv, og hann syndrast. Men tað er ein stór misgerð at beina fyrir deyðanum annaðhvørt hjá öðrum ella hjá einum sjálvum. Ikki bara tað, tú mást ikki gera ella tala so mikið sum hugsa á ein tilíkan hátt, at tú hóttir deyðan. Her er eins endamálið at varðveita lívið, har verður deyðin studdur.

— Daddusögur, Bøðilsheilaspuini.

— Tað er sannleikin, Jechidah. Tann Torah, sum víðvíkir Jörðinni, byggir á eina einastu grundreglu: Deyðin hjá einum öðrum menniskja má vera tær líka kærur sum tinn egni. Lit á míni orð. Tá tú fer niður til Sheol, fara tær at gagna tær.

— Nei, nei, eg vil ikki hoyra fleiri lygnir. Og Jechidah helt fyrir oyruni við hondunum.

Arini gingu. Öll í tí hægri ríkinum høvdu gloymt Jechiduh úttan mamma hennara, sum enn helt fram við at tendra minniskertur fyrir dóttur sínari. Á Jörðinni hevði Jechidah eina nýggja mammu og ein nýggjan pápa, fleiri brøður og systur, öll vóru tær deyð. Eftir at hon hevði gingið í studentaskúla, fór hon at ganga til skeið á tí lærða háskúlanum. Hon buði í einum stórum deyðamannabýi, har lík verða útbúgvín til alskyns deyðiliga arbeiði.

Tað var vár, og Jarðarinnar rot gjørdist spítalskt av blómum. Úr gravunum við teirra minnistreum og reinsunarvatni stóð ein ræðuligur dreymur. Milliónir av skapningum, sum noyðdust at fara niður í deyðans ríki, gjørdust til flugur, firvaldar, maðkar, paddur, froskar. Tey surraðu, kvaggaðu, skriggjaðu, ringlaðu, longu komin upp í deyðans stríð. Men av tí at Jechidah púra hevði vant seg við síðirnar á Jörðinni, tókstítt alt hetta henni at vera ein partur av livinum. Hon sat á einum bonki í eini park og hugdi at mánanum, sum sæddur úr tí niðri heiminum stundum verður

hildin at vera ein kerta inni í einari høvuðskál. Sum öll kvennlik longdist Jechidah eftir at gera deyðan ævigan, at hennara livmóður skuldi gerast ein grov hjá teimum nýliga deyðu. Men tað fekk hon ikki gjørt úttan hjálp frá einum manni, sum hon kundi hava samlegu við í tí hatrí, sum lík kalla kærleika.

Meðan Jechidah sat og stardi inn í eygnaholnina á høvuðskálini uppi yvir sær, kom eitt lík í hvitari líkverju og setti seg undir líðini á henni. Eina løtu hugdu tær bæði líkin at hvørjum öðrum, tær hildu seg kunna siggja, hóast lík í veruleikanum eru blind. At enda segði kalllíkið:

— Halt mær til góðar, kundi tú sagt mær, hvat klokkan er?

Av tí at öll lík innast inni leingjast eftir tí løtu, tá teirra straffur heldur uppat, hugsa tær seint og tíðliga um tíðina.

— Klokkan? Svaraði Jechidah. — Biða eitt sindur. Um skovningin hevði hon eitt tól at mæta tíðina við, men töluni vóru so evarska smá og stóðu so tætt hvørjum öðrum, at hon hevði ilt við at siggja, hvat klokkan var. Kalllíkið fórkaði seg nærri.

— Kann eg sleppa at hyggja. Eg havi góð eygu.

— Um tú vilt.

Lík gera ongantið nakað beint fram eftir, tær eru altíð snúin og ganga skakvegir. Kalllíkið tók í hondina á Jechiduh og boygdi høvðið yvir ímóti tólinum. Hetta var ikki fyrstu ferð eitt kalllík hevur nortið við Jechiduh, men tað at nema við hetta líki fekk hennara límir at skelva. Hann hugdi gjølla, men visti ikki beinan vegin, hvat klokkan var. So segði hann: — Eg haldi, hon er tiggju minuttir yvir tiggju.

— Alvara, er tað so seint.

— Loyvi mær at heilsa upp á teg. Eg eiti Jachid.

— Jachid? Eg eiti Jechidah.

Bæði hoyrdu deyðan streyma í æðrum teirra og tagdu eina góða løtu. So segði Jachid: — Sum kveldið er vakurt!

— Ja, vakurt!

— Tað er okkurt við várunum, sum ikki sigst frá við orðum.

— Orð kunnu ikki siga frá nokrum, svaraði Jechidah.

Í tí hon segði hesi orð, vistu bæði, at tað var teimum lagað at sova saman og gera eina grov til eitt nýtt lík. Sannleikin er, at líka mikið hvussu deyð tær deyðu eru, er nakað av lívi eftir í teimum, ein rest av sambandi við tann kunnleika, sum fyllir alheimin. Deyðin bara hylur sannleikan. Teir visu líkna hann við eina sápublæðu, sum brestur, bara eitt strá ber við hana. Tær deyðu, sum skammast um deyðan, royna at fjala sína stóðu við snildum. Meira deyðkomið eitt lík er, meira tungusnjalt er tað.

— Halt mær til góðar, men hvar býrt tú? spurdi Jachid.

Hvar havi eg sæð hann fyrr? Hvussu ber tað til, at eg komist við málið á honum? spurdi Jechidah seg sjálva. Og hvussu ber tað til, at hann eitur Jachid. Eitt so sjáldsamt navn.

— Ikki langt hiðani, svaraði hon.

— Hevði tað gjørt nakað, um eg fylgdi tær heim?

— Takk fyrir. Tað nýtist ikki. Men um tú hevur hug... Tað er ov tíðliga enn at fara í song.

Tá Jachid reisti seg upp, reisti Jechidah seg eisini upp. Er hetta hann, eg havi leitað eftir? spurdi Jechidah seg sjálva, hann ið er mær lagaður? Men hvat meini eg við lagnu? Sambært minum professara eru bara atom og

rørsla til. Ein vognur nærkaðist teimum, og Jechidah hoyrði Jachid siga:

— Hevur tú hug at koyra ein túr?

— Hvagar?

— Bara runt í parkini.

Ístaðin fyrir at biða hann vera ordiligan, sum hon hevði ætlað, segði Jechidah: — Tað hevði verið stuttligt. Men legg ikki í at spilla pengarnar burtur.

— Hvat eru pengar? Tú livir bara eina ferð.

Vognurin steðgaði, og tær fóru bæði inn í hann. Jechidah visti, at eingin genta við virðing fyrir sær sjálvari hevði farið og koyrt ein túr við einum fremmandum drongi. Hvatt mundi Jachid halda um hana? Helt hann, at hon var fús at fara út at koyra við einum og hvørjum, ið spurdi hana? Hon ynkski at siga honum, at hon var blúgv av lyndi, men hon visti, at tað bar ikki til at beina fyrir tí bilæti, hann longu hevði fingið av henni. Hon sat tigandi bilsin um sín egna atburð. Hon kundi seg nærri hesum fremmanda enn nokrum, hon hevði hitt. Hon kundi næstan lesa hansara tankar. Hon vildi ynkski, at náttin fór at vara æviga. Var hetta kærleiki? Fekst tú so bráðliga hug á einum öðrum? Og eri eg lukkulig? spurdi hon seg sjálva. Men einki svar kom innan úr henni. Tí tær deyðu eru altíð syrgin, sjálfvíg mitt í kætinum. Tá ið ein lóta var gingin, segði Jechidah: — Eg havi ein undarligan varhuga av, at alt hetta er hent meg fyrr.

— Déja vu — soleiðis rópar tað í sálarfrøðini.

— Men kanska er okkurt um tað...

— Hvatt meinar tú?

— Kanska hava vit kenst í onkrum öðrum heimi?

Jachid brast út úr at flenna. — Í hvørjum heimi? Tað er bara ein heimur, okkara, Jörðin.

— Men kanska eru sálir til?

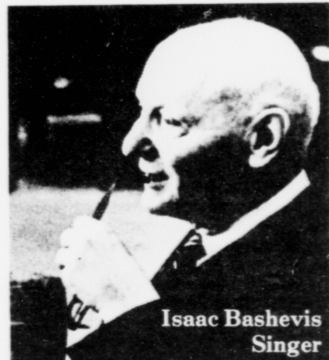
— Ómøguligt. Tað, tú kallar sálin, er bara evnisskjálvti, ikomin av nervalagnum.

Tað átti eg at vita, eg lesi læknafroði. Knappliga legði hann armin um miðjuna á henni. Og hóast Jechidah ongantið hevði latið nakran mann vágað sær so langt fyrr, hevði hon ikki at honum. Hon sat har, ráðleys í tí at hon læt sær hetta lynda, bangin um, hvussu hon fór at iðra seg dagin eftir. Eg eri púra stuttan sálin, deildi hon seg sjálva. Men einum hevur hann rætt í. Um eingin sál er til, og lívið bara er ein stuttur tilbúrdur í einum ævinleika av deyða, hvi skuldi ein so ikki stuttleika sær ótálmað? Um eingin sál er til, er eingin Gud til, tann frí viljin er hópisleysur. Sömi, sum min professari sigur, er bara ein partur av tí hugmyndafrøðiliga yvirtrómin.

Jechidah læt eyguni aftur og legði seg aftur ímóti fúðurinum. Hesturin rann spakuliga. Í myrkrunum kærdu öll líkin, fólk og fæ, seg um sín deyða — ýldu, læðu, surraðu, létu, suffaðu. Nokur av líkunum slóðraðu, tær høvdu drukkið fyrir eina løtu at gloyma helvitis pinslur. Jechidah sat burtur í öðrum heimi. Tyngd kom á hana, so vaknaði hon aftur og hvakk við. Tá ið tær deyðu sova, fáa tær eina ferð aftur samband við livsins keldu. Tann hvørvisjón, sum tíð og rúm, orsök og fylgja, tal og lutfall eru, heldur uppat. Í dreymum var Jechidah aftur risin upp í tann heim, haðani hon hevði sitt upphav. Har sá hon sína sonnu móður, sínar vinir, sínar lærarar. Jachid var eisini har. Tær bæði heilsaðust, fevndust, læðu og grótu av gleði. Í teirri løtu ásannaðu tær bæði tann sannleika,

at deyðin á Jörðinni er stokkugt gykl, ein roynd og eitt reinsunarambóð. Tær ferðadust saman fram við himmalskum glæstriborgum, urtagörðum, grenum flötum til tær sálir, ið skuldu koma fyrir seg aftur, skógum til teir guddómlegu djórini, oyggjum til teir himmalsku fuglarnar. Nei, fundur okkara hendi ikki av tilvild, mutlaði Jechidah fyrir seg sjálva. Ein Gud er til. Eitt mál er í skapanini. Samlega, friur vilji, lagna — alt er lutur av Hansara ætlan. Jachid og Jechidah komu fram við einum fongslí og hugdu inn íggjnum vindeyggað. Tær sóu eina sál, ið var dømd at sokka niður til Jarðar. Jechidah visti, at henda sálin fór at verða dóttur hennara. Beint áðrenn hon vaknaði, hoyrði Jechidah eina rødd:

— Grovin og gravarin hava hitst. Jarðarferðin verður í nátt.

Isaac Bashevis
Singer

Isaac Bashevis Singer var føddur í Póllandi í 1904. Hann er jodi, av gamlari rabbinaraætt. Hann var fyrst blaðmaður, gjørdist so rithovundur. Í 1935 flutti hann til USA, har hann hevur virkað og búið síðani.

Singer hevur skrivað eina nógd av stuttsgosuvum, teirra millum Bytti Gimpel, Spinoza úr handilsgotuni. Ein vinur hjá Kafka og Stuttí frggjadagur. Av skaldsogum hansara kunnu nevast Shotan í Goray, Tralurin, Ganda-kallurin úr Lublin og Shosha. Singer hevur eisini skrivað barnabókur.

Málið, Singer skrivur á, er jiddisch, málið hjá jodunum í Eystureuropa. Tað er eitt miðaldartýskt mál, dæmt av hebraiskum, arameiskum og ymskum slaviskum málum.

Evnini, Singer víðger, eru jodisk: jodisk saga, pátrágu, lívssjón, hugsan. Í bókum hansara kemur stótt, jodiska byggin í Eystureuropa, til livs aftur.

Um lívssjón sína sigur Singer í tíðarritinum *The Paris Review*:

Eg haldi meg vera meira ein jodisk rithovundur enn tær flestu av hinum, ið skriva á jiddischum. Teir flestu av teimum trúgva á framburðin. Framburður er blivin avgudur teirra. Teir halda, at ein dag fer menniskjan at gera so stór framstíg, at jodar fara at verða val víðfarnir, at tær fara at renna saman við tí ikki-jodiska fólkinum, fáa góð arbeiði — og ein dagin verður kanska ein jodi forseti í USA. Mær tykjust hesar vónir smáar og óvirkandi og gróttligar. Eg haldi, at okkara einasta vón finst í sálini og ikki í tí evnisliga. Í hesari merking siggi eg meg sjálvum sum ein religiosan rithovundur.

Tað fyrsta eftir Singer, ið kom á foroykskum, var sögan *Slaktarin*, umsett av Hanusi Andreassen, og send í *Útvarpi Føroya* í 1976.

Í 1978 fekk Isaac Bashevis Singer Nobelvirðislønina.